

Politikere med handicap søges

I Uganda er handicap ingen hindring, hvis man vil være politiker. Det kan faktisk være en fordel

TEKST OG FOTOS: ULLA LUND

Melda Tumukunde er 27 år og hendes ben så forkrøblede af polio, at hun kun kan bevæge sig rundt på hug.

"Jeg er dog bedre stillet end mange andre. Jeg har en kortere uddannelse i socialvidenskab og er heldig at have et godt arbejde. Og så har jeg min dejlige datter på to år," siger Melda Tumukunde. Hun arbejder på kontoret i handicaporganisationen NUDIPU - en ugandisk udgave af De Samvirkende Invalideorganisationer(DSI).

Melda Tumukunde er også heldig, fordi hun bor i et land, der trods fattigdom, krige og AIDS har ambitioner om at sørge for, at alle grupper er repræsenteret politisk - fra parlament til laveste lokalråd. Også de grupper, der har vanskeligst ved at komme til orde, som handicappede, kvinder og de unge.

Det centralafrikanske land har som nok det eneste en grundlov, der fastslår positiv særbehandling for at sikre handicappede politikere på alle niveauer. Et danskstøttet projekt, der administreres af DSI er med til at sørge for, at det gennemføres i praksis. Danske Bent Kochhaug er koordinerende frontfigur.

"Både i grundloven og kommunalreformen, der har skabt en omfattende decentralisering, bliver det slået fast, hvor mange handicappede, der skal være repræsenteret i diverse forsamlinger," fortæller Bent Kochhaug.

Valg til alle råd

Bent Kochhauges tætteste lokale samarbejdspartner er NUDIPU, og derfor insisterer han også på, at hans nærmeste kollega Opira Fabiano skal med på et billede. Og

sådan bliver det. For på sin egen stille måde slår Bent Kochhauges myndighed klart igennem.

Det har der unægtelig også været brug for til at sætte skub i træge og traditionelle administrative systemer. Det er noget af en projekt at vælge repræsentanter til de politiske organer - fem handicappede i parlamentet, en handicappet mand og en kvinde til alle landets distrikter, det samme antal til hver af de cirka 1000 kommuner, en handicappet i hver af de 5000 sogne og en i hver af de 40.000 lokalråd. Alt i alt er der nu valgt 47.000 mennesker med handicap ind i lokale råd på forskellige niveauer i landets 45 distrikter.

45 medlemsorganisationer

Bent Kochhaug har sammen med NUDIPU stået som det koordinerende led i den proces gennem de sidste seks år. Danida støtter projektet med i alt omkring 21 millioner kroner - med start i 1996 frem til 2004. Der gives også støtte til flere andre handicapprojekter i Uganda, som Danmark har været involveret i blandt andet til at danne et landsforbund for døve.

"Det gælder ikke kun om at få valgt handicappede," fortæller Bent Kochhaug. "Via NUDIPU støtter vi også træningsprogrammer, workshops m.m. Det er vigtigt, at de valgte repræsentanter får en bred forståelse af problematikker om forskellige handicapgrupper; så de ikke koncentrerer sig om personlige problemer eller om et bestemt handicap, siger Bent Kochhaug.

NUDIPU's opgave er i dag både at fungere som paraplyorganisation for de nu 45 medlemsorganisationer og hjælpe med at organisere kurser og mini-programmer for de mange ofte små organisationer - som re-

Bent Kochhaug arbejder tæt sammen med Opra Fabiano fra handicaporganisationen NUDIPU.

Polioramte Melda Tumukunde er heldig, fordi hun har et godt job. Her diskuterer hun dagens program med danske Anita Otte Clausen, der skal støtte NUDIPU med at opbygge en database.

præsenterer både fysisk handicappede, døve, blinde og mentalt handicappede.

Millioner af handicappede

På grund af krig, uro og fattigdom har der ikke været basis for de samme landsdækkende vaccinationsprogrammer, som vi kender fx mod polio. Mange mennesker døjer også med skader fra mæslinger.

Og sundhedsvæsenet er – også i dag – meget begrænset. Knap halvdelen af befolkningen har i dag adgang til en eller anden form for sundhedssystem; ofte på et meget lavt niveau nemlig lokale sundhedscentre med kun få faciliteter. Derfor går en væsentlig del af Danidas støtte til at udbygge og forbedre det lokale sundhedssystem.

På mange gadehjørner vidner udstrakte hænder hos forkrøblede mennesker om, at der er stort behov for en indsats. WHO skønner, at et sted mellem 7 til 10 procent er handicappede – altså mere end et par millioner mennesker.

Men viljen er til stede i det fattige land. Det helt afgørende mentalitetsskifte kom, da grundloven i 1995 blev ændret og satte beskyttelsen af handicappedes rettigheder højt på dagsordenen. De er helt konkret nævnt i fem artikler i loven.

Valg af handicaprepræsentanter er foregået som planlagt – bortset fra ved valget i marts 2002.

"Det var i første omgang ikke muligt at få de penge, som regeringen skulle bidrage med til valgkampagner og kurser. Men da det viste sig, at de nyvalgte repræsentationer ikke kunne erklæres lovlige – fordi der manglede handicappede repræsentanter - gik det

pludseligt hurtigt. Vi fik en bevilling og kunne komme videre," fortæller Bent Kochhaug.

Kvinder rammes dobbelt

Også andre organisationer er kommet langt i deres arbejde for handicappede - blandt andet NUWODU - en organisation for kvinder med handicap. Den har lejet sig ind i et par små kontorer i NUDIPUs hovedkvarter i Kampala. Handicappede kvinder undertrykkes dobbelt – på grund af handicap og køn.

"Vi har med meget begrænsede midler fået lavet et omfattende netværk i fire distrikter. I år er det planen, at vi skal nå ud i yderligere ti distrikter. Vi er dårligt forsynet med transportmidler, så vi må selv tage med offentlig transport - og det tager tid. Det at kunne bevæge sig rundt, er da også et af de helt store problemer

Kvindeorganisationen NOWODU har kun en computer, selv om netop computerarbejde kunne være fremtiden for mange handicappede kvinder, mener Hellen Winnifred fra organisationen.

for de mange handicappede kvinder, fortæller Hellen Winnifred Akot fra organisationen.

Et andet stort problem er at kunne forsørge sig selv. Mange bliver forladt af deres mænd og NUWODU forsøger med kurser med mere at sætte dem i stand til at skaffe sig indtægter.

Organisationen får også dansk støtte via DSI og Danida. Lige nu drejer det sig bl.a. om hjælp til at oprette en database med information. 32-årige danske Anita Otte Clausen er ansat til bistå med den del af arbejdet i et år.

"Den første tid hernede skulle jeg lige vænne mig til de meget anderledes arbejdsbetingelser," siger Anita Clausen, der klogeligt har taget sin egen bærbare computer med. Hun skal også introducere de fem ansatte i NUWODU for brugen af pc'er og Internet.

Hun måtte selv starte med at lære ugandisk tegnsprog. Anita Otte Clausen er svært tunghør og afhængig af tegnsprog, og hun har endnu en tegnsprogstolk med til møder.

Som uddannet bibliotekar er hun vant til at skulle lave logiske systemer til at opbevare informationer. Men arbejdet her er alligevel anderledes:

"Mange af de vigtigste informationer findes langt ude hos folk i distrikterne og kun mundtligt. Så inden vi kan nå frem til at skulle systematisere oplysninger, må vi ganske enkelt ud og tale med folk for at få deres viden, fortæller Anita Otte Clausen. ■

Fakta:

NUDIPU står for National Union of Disabled Persons of Uganda. Organisationen blev dannet tilbage i 1987 af nogle ildsjæle – blot et år efter at freden kom til Uganda efter års borgerkrig. NUDIPU blev paraplyorganisation for 17 handicaporganisationer.

NUWODU står for National Union of Women with Disabilities of Uganda.

Anita Otte Clausen tunghør og i gang med at lære ugandisk tegnsprog. Her er hun sammen med sin ugandiske tegnsprogstolk.